

БИОДЕГРАДАЦІЯ ПОЛІЕТИЛЕНТЕРЕФТАЛАТУ

За підрахунками в світі щороку утворюється 300 млн. т пластикових відходів [1]. Значну кількість полімерних матеріалів становить поліетилентерефталат (ПЕТ), виробництво якого щороку зростає: 2 млн. т/рік у 2007 році та 10 млн. т/рік у 2012 році [2]. В Україні у 2018 році з 203,7 тис. т ПЕТ-пляшок, що стали відходами, лише 50 тис. т потрапило на сміттєпереробні підприємства (близько 25%), інші 75% було поховано на полігонах [3]. Відомо, що висока біохімічна активність бактерій забезпечує їх активну участь у деградації полімерних матеріалів [4]. Тому метою даної роботи було проаналізувати літературні джерела щодо можливих шляхів біодеградації поліетилентерефталату.

Лінійна структура ПЕТ та висока частка ароматичних компонентів хімічно інертна і збільшує міцність полімеру, роблячи його дуже стійким до деградації мікроорганізмами [5]. Накопичення ПЕТ у довкіллі створює глобальну екологічну проблему [6]. Є повідомлення, що ПЕТ зберігається у довкіллі 450 років [7]. Здатність ферментативно руйнувати ПЕТ відома для деяких видів мікроскопічних грибів [5]. Yoshida зі співавторами виділили нову бактерію *Ideonella sakaiensis* 201-F6, яка мала здатність використовувати ПЕТ як основне джерело енергії та Карбону та продукувала два ферменти, здатні до гідролізу ПЕТ з перетворенням його у екологічно нешкідливі мономери [5]. Відомо, що бактеріальний фермент ПЕТаза має властивість руйнувати високочистізований ПЕТ

[6]. Однак ферментативна активність нативної ПЕТази низька, що визначило доцільність розробки цільноклітинного біокатализатора, у якому ПЕТаза містилася на поверхні клітини дріжджів (*Pichia pastoris*) для поліпшення її ефективності з деградації [6]. Дослідження Vague зі співавторами [8] показали, що в ґрунті, забрудненому нафтою, є бактерії, здатні до деградації ПЕТ. Дослідники виявили три види ліпазопозитивних псевдомонад та *Bacillus cereus* як частину двох консорціумів, які утворюють біоплівку та деградуєть пластик. Бактерії утворювали біоплівки на ПЕТ та індукували молекулярні зміни на поверхні пластику. На сьогоднішній день участь ліпазопозитивних *Pseudomonas* spp. у деградації ПЕТ мало досліджена, і ця робота підкреслює потенціал використання консорціумів звичайних ґрунтових бактерій для руйнування пластикових відходів [8].

Таким чином, ПЕТ є полімером, стійким до біодеградації. На сьогодні відомо незначну кількість мікроорганізмів, здатних до його біоруйнування.

Список використаних джерел

1. Geyer R., Jambeck J. R., Law K. L. Production, use, and fate of all plastics ever made // *Sci. Adv.* 2017. 3. e1700782. doi: 10.1126/sciadv.1700782.
2. Андрушків Б., Вовк І., Погайдак О. Удосконалення економічного інструментарію пошуку нових ресурсів в умовах пострадянського суспільства // *Галицький економічний вісник.* 2012. № 3 (36).
3. Бурак О. М., Кириченко А. Ю. Створення пунктів прийому ПЕТ–пляшок для удосконалення процесу управління відходами в Україні // *Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Підприємництво та бізнес-адміністрування».* Харків, 2020.
4. Савельєв Ю. В., Янович І. В., Ахранович О. Р. та ін. Створення та застосування деградуєтьх за умов навколишнього середовища поліуретанів на основі вуглеводів // *Полімерний журнал.* 2011. Т. 33, № 3. С. 205–217.
5. Yoshida S., Hiraga K., Takehana T. et al. A bacterium that degrades and assimilates poly(ethylene terephthalate) // *Science.* 2016. N 351. P. 6278.
6. Chen Zh., Wang Y., Cheng Y. et al. Efficient biodegradation of highly crystallized polyethylene terephthalate through cell surface display of bacterial PETase // *Science of The Total Environment.* 2020. Vol. 709. P. 136138.
7. Поліетилентерефталат. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%96%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B5%D1%84%D1%82%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D1%82> (дата звернення: 21.10.2020).
8. Vague M., Chan G., Roberts C. et al. *Pseudomonas* isolates degrade and form biofilms on polyethylene terephthalate (PET) plastic // *bioRxiv.* 2019. doi: 10.1101/647321.